

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Članstvu — okrajnim društvom!

(Izjava, sprejeta na seji ožjega sosveta z glasovi podpisanih.)

Kakor je razvidno iz deklaracije o bistvu, nalogah in smeri naše stanovske politike, za katero so se izrekli v Mariboru na neoficialnem sestanku dne 3. januarja 1926 predsedniki mežiškega, ormoškega, ljutomerskega, mursko-sobotskega, slovenjgraškega, sv. lenartskega, mariborskega-mesto mariborskega-okolica, gornjegrajskega, šmarnsko-rogaškega, dolnenjedavskega in ptujskega učiteljskega društva; na seji širjega sosveta dne 10. januarja 1926 pa oficialno poleg teh tudi vsi drugi (izvzemši dveh) predsedniki okrajnih učiteljskih društev iz mariborske in ljubljanske oblasti, oziroma njihovi namestniki, je nastalo med osnovnošolskim učiteljskim odločno stremenje po popolni osamosvojitvi naše organizacije v smeri strogo stanovske in strokovne organizacije kakor jo nihče ne odreja meščanskošolskemu učitelstvu in ne profesorjem.

Pravi izraz te smeri so bili predstavniki slovenskega učiteljstva, zastopani na seji širjega sosveta, ki so se (z dvema izjemoma: Konjice, Kočevje) enodušno izrekli za smer, ki jo izraža deklaracija.

Oziroma svet je na svoji seji dne 23. t. m. ugotovil da je predsedstvo poverjenišva lahko uvidelo voljo učiteljstva že prej iz glasila samega, iz seji ožjega sosveta in obšernega razpoloženja med učiteljskim da na je bilo na podlagi sestanka v Mariboru še posebej opozorjeno (s pismom oddanim od pooblaščenca še isti dan, t. j. teden dni pred sejo širjega sosveta) in s tem podrobno pončeno o razpoloženju, ki vlada glede smeri stanovske politike med učiteljskim in o položaju, ki ga je pričakovati na seji širjega sosveta.

Zato je krivo, če se dolži sotovaršje zahrbtnega in neparlamentarnega postopanja, kar ni bil niti sestanek v Mariboru, ki je imel namen izdelati le koncent in sintezo idejne smeri, o kateri se je razpravljalo prej v listu, na sejah ožjega

V Ljubljani, dne 23. jan. 1926.

Josip Lapajne, Anton Hren Ivan Dimnik, Peter Močnik, Ljudevit Potočnik, Marija Godčeva.

Za enotno strokovno organizacijo vsega jugoslovenskega učiteljstva.

(Ponatis iz govora Engelberta Gangla na delegaciji »Zavezze« dne 6. sept. 1919., objavljenega v 38. številki »Učit. Tovariša« od 17. sept. 1919.)

Odkar živimo Srbi, Hrvati in Slovenci v skupni domovini, gre naše stremenje za tem, da izvedemo centralizacijo šolstva tako, kakor bo to splošni in široki kulturi našega troimenega naroda v korist. Danes ni tega vprašanja na dnevnem redu; a vendar ga moram omeniti, ker se mi zdi pravilo da iz njega izvajam logični zaključek: **Enotno moramo združiti tudi vse svoje vrste — izvesti moramo centralno organizacijo učiteljstva Srbov, Hrvatov in Slovencev!**

Kratko in kategorično se glasi ukaz: Moramo!

Moramo pa, ker hočemo nekateri in ako hočemo vsi!

Zdi se mi, da je vendar dospela doba, ko lahko izbrišemo iz svoje kulturne zgodovine kranjskega, štajerskega, koruškega, primorskega, dalmatinskega, hrvaškega in srbskega učitelja, ko lahko preidemo preko liberalnega, socialno-demokratskega in klerikalnega učitelja — ter se vsi prekrstimo s skupnim imenom jugoslovenskega učitelja z imenom učitelja Srbov, Hrvatov in Slovencev ter se združimo na skupnem delu v dosegu skupnih koristi svojega stanu in po našem stanu koristi svojega šolstva.

Skupna nam je domovina, skupno in enotno mora biti učiteljstvo — ena in enotna mora biti tudi naša organizacija!

sosveta in zaradi katerih razprav je prišla tudi točka o smeri stanovske politike na dnevni red širjega sosveta.

Ugotoviti moramo, da se je na seji širjega sosveta hotelo s strani predsedstva iti preko enodušne volje predstavnikov učiteljstva da se je hotelo zgojiti s formalnimi argumentacijami udušiti to voljo, zaradi česar se je ustvarilo v zbornici razpoloženje ki je vsled prehudega pritiska izzvalo neobičajen, nepričakovan in nezaželen zaključek te seje.

Obžalovati pa moramo tudi, da se en del javnosti vtiče v našo interno zadevo v kvarni obliki, da hoče iz strogo načelnega vprašanja našega stanu in organizacije napraviti osebno gonjo in strankarsko političko zadevo.

V deklaraciji je dovoljno izražena politična in kulturna svoboda, ki jo uživa vsak posameznik izven organizacije. Zato smo prepričani, da se tudi z izigravanjem stališča, ki ga moramo zastopati v organizaciji kot celota, in svobode, ki jo imamo izven nje kot posamezniki ne bo omajalo trdnih temeljev deklaracije in enodušne volje, ki jo ima učiteljstvo glede smeri organizacije.

Pozivamo članstvo, da odločno odbije vse poizkuse ki nam hočejo prepričati osamosvojitve našega stanu in neodvisnost naše organizacije

Okrajna učiteljska društva pozivamo, da na prvem svojem zborovanju razpravljajo in glasujejo o deklaraciji ter dajo s tem svojim delegatom za pokrajinsko skupščino jasno stališče.

Izvršujoč voljo, ki jo je dne 10. t. m. izrekel širji svet, dopolnjujemo to voljo s tem oklicem v pojasnilo članstvu ki ga pozivamo istočasno k disciplini in delu v dobrobit naše organizacije in našega stanu. Istočasno pozivamo okrajna učiteljska društva, da pozovejo vse članstvo k izpolnitvi naše organizacije in delu za povzdigo našega stanu in narodne prosvete.

Ustvarjena pa mora biti skupna naša organizacija na taki podlagi in na takih načelih, da ne bo nikogar odbijala od sebe, ampak da bo vsakemu, ki je do svojih zavesti predvsem in edino učitelj svojega naroda, vstop vanjo mogoč. To je prvi pogoj!

Drugi nič manj važen pogoj je ta, da je očuvana v naši organizaciji vsakega pripadniku našega stanu popolna svoboda v vsakem oziru in v takih mejah organizacijskega statuta, da bo edina zadača organizacije kot celote in vsakega nieneza sestavnega dela čuvanje naših stanovskih koristi in pospeševanje naših stanovskih nalog, kakor je izvrševanje naših stanovskih dolžnosti sveta naloga naše celote in vsakega posameznika.

Tretji pogoj enakovreden prvima dvema je naša dobra in resna volja. Ako vržemo od sebe to, kar nas loči in cepi, in dvignemo do združevalne veljave to, kar nam je skupno, kar nas veže in napravi enakopravne člane istega stanu, potem smo takoli na pravi poti, ki drži v skupno enotno organizacijo.

Kot učitelj sem organizovan v svoji stanovski organizaciji in bom izkušal v njej uveljaviti načela in nazore, ki sem o njih prepričan, da so v korist stanu in šole. V organizaciji nisem politik, ampak

sem kulturni delavec in bojevnik za stanovske interese. Načelo demokratizma mi daje zunaj organizacije pravico, da sem član političke stranke in kulturne struje, ki odgovarjata mojemu svobodnemu preudarku in prepričanju.

In kjer imam zunaj organizacije besedo veljavo in moč tam mi bo moja stanovska zavednost velevala, da pridobim javno mnenje za naše skupne težnje, da torej stranke in struje vnamem za svoj stan, ne da bi svojo organizacijo spravljali v odvisnost ali jo celo podreiali strankarskim interesom politike

Moje delo kjerkoli bo toliko uspešnejše in toliko ugodnejše, ker me bo napajala ponosna zavest, da stojim za menoj vsa organizacija kadar in kjer delam ali govorim v njenem imenu ali v soglasju z njenimi načeli. Ako kje pride v našem slučaju do veljave resnica: Vsi za enega in eden za vse!

Drugi naj se naslanjajo na nas, a ne mi ne nje!

In — ničesar o nas brez nas!

Iz tega govora, ki ga je govoril tov. Gangl leta 1919, je popolnoma jasno raz-

vidno, da se je že tedaj uvidela murna potreba depolitizacije naše stanovske organizacije. Popolnoma jasno je povdral ista načela, ki jih vsebuje deklaracija. Še bolj nam potrjuje to potrebo vsa doba, ki smo jo preživeli od tedaj. Na isti podlagi so organizirani meščanskošolski učitelji, na isti profesorji in na isti novinarji, ki svobodno zagovarjajo izven organizacije pri svojih političkih strankah in v listih svoje politične nazore in svetovno naziranje, v organizaciji pa poznajo medsebojno toleranco in se potežajo za skupne interese. Tako je tudi učiteljstvo svobodno pripuščeno da deluje izven organizacije na političnem polju, tega mu tudi deklaracija ne odreja. Zato podčrtavamo Ganglove besede, ko pravi: **»Načelo demokratizma mi daje zunaj organizacije pravico, da sem član političke stranke in kulturne struje, ki odgovarja mojemu svobodnemu preudarku in prepričanju. In kjer imam zunaj organizacije besedo, veljavo in moč, tam mi bo moja stanovska zavednost velevala, da pridobim javno mnenje za naše skupne težnje, da torej stranke in struje vnamem za svoj stan, ne da bi svojo organizacijo spravljali v odvisnost ali jo celo podreiali strankarskim interesom politike.«**

Ureditev gospodarskega stanja naše organizacije.

Oziroma svet je dognal na podlagi računskih zaključkov Učiteljske tiskarne, da dolgujemo na tisku naših stanovskih listov koncem upravnega leta precejšnje zneske.

Na drugi strani je pa tudi konstatiral, da imamo mnogo tiriati na članarini od naših društev, kakor tudi na naročnini od naročnikov »Učiteljskega Tovariša«, »Popotnika« in zlasti »Zvončka«.

Naš apel velja danes v prvi vrsti društvenim blagajnikom ki so še na dolgu na članarini za leto 1925., da zanesljivo poravnajo zastonje do 10. februarja t. l. Obenem jih prosimo in poziva-

V Ljubljani, dne 23. jan. 1926.

Anton Gnuš poverjenika namestnik, — Josip Lapajne, tajnik, — Ivan Dimnik, urednik »Učit. Tov.« — Bogomir Fegic, blagajnik, — Anton Hren član sosveta, — Ljudevit Potočnik, član sosveta, — Marija Godec, članica sosveta, — Viljibald Rus, član sosveta, — Peter Močnik, član sosveta.

Realizacija deklaracije.

Deklaracija nam je podala bistvo, naloge in smeri naše stanovske politike, ki jih mora v celoti podpisati vsak pravi organiziranec.

Ni pa dovolj le bistvo tudi ne zadostujejo le naloge in smeri, ampak potrebni so še pomočki in sredstva, ki naj vlijejo temu lepemu osnutku življenje. Sicer bo ostal kljub svoji neoporečnosti le mrtva beseda.

Novi pravci zahteva predvsem enotno organizacijo, enotno in krepko organizacijo. Kako pa to doseči? Kako strniti vse te raznovrstne ude ne glede na nasprotujoče si svetovne in politične nazore v krepko organizacijo? Tega ni mogoče doseči le s soglasnim sprejetjem deklaracije, tudi ni mogoče tega diktirati, saj odklanja že sama deklaracija v principu vsako majoriziranje vsak duševni teror. Le en način je mogoč, in to je: pravo razumevanje. Le notem prave izobrazbe članov v organizacijskem, v socialnem duhu, bo ta problem izveden. Z nobeno drugo silo, ampak le s socialnim duhom prežeti področji morejo tvoriti to čvrsto socialno dete ki ga zovemo organizacija.

Mirno in uspešno sožitje raznovrstnih duhovnih elementov zahteva toleranco in medsebojno spoštovanje. Tudi to dosežemo le z umevanjem. »Vse razumeti, pomeni vse odpustiti« — ta rek je za nas izredno važnost! Doslej smo bili preveliki fanatiki, vzrok temu kvarnemu fanatizmu pa je bila ravno naša površnost, naša duševna

plitkost v poznavanju življenjskih vprašanj

S poglobljenjem v sociološki študij, to za nas dosedaj »terro incognito« ki pa je baza razumevanju vsega življenjskega razvoja, bo plitki fanatizem izplahnel in našli se bomo lahko vsi na platformi ki bo za naš stan in tudi za naš narod najbolj pravilna in zato tudi najbolj koristna.

Na ta način pa bomo tudi dosegli samostojnost mišljenja in ne bodo nas mogle kot dosedaj zavajati in izigravati razne oskurne, nekulturne sile.

Kaj nas je najbolj razdvajalo dosedaj? Kaj nas je najbolj teplo? Razdvojeni svetovni nazorj morda? Ne, saj večina pravega svetovnega nazora niti ni imela. Sporno jabolko, bič, ki je udrilhal po nas, je bila tista nečedna dnevna strankarska politika, ki je le grobo potvarjanje svetovnih nazorov. Ta izrodek smo poznali zanj smo se bili in — krvaveli. Živelj smo brez prave politične vzgoje, neznana nam je bila »višja matematika« življenja. Po življenju smo se nehali le s »poštevanke«. Kdor pa operira s to poslednjo je navadno le izigravan. Pa tudi malo častno je bilo za nas, ki se prištevamo k intelektualcem, da smo se zadovoljevali le z »abecednikom«!

S sistematičnim študijem življenjskih vprašanj nam bo dana možnost, da bomo mogli s polnim razumevanjem stremeti za pravim napredkom, da bomo mogli vstric z duhom časa ter mu posvečati vse svoje moči. A tedaj bomo tudi spoznali, da je bila vsa naša doseda-